

שמות פרק כ פסוק י

ויום השביעי שבת ליקוק אלהיך לא תעשה כל מלאכה אתה ובנך ובתך עבדך ואמתך
ובהמתך וגרך אשר בשעריך:

תלמוד בבלי מסכת שבת דף קכ עמוד א

משנה. רבי שמעון בן ננס אומר: פורסין עור של גדי על גבי שידה תיבה ומגדל שאחז בהן
את האור, מפני שהוא מחרך. ועושין מחיצה בכל הכלים, בין מלאין בין ריקנים, בשביל
שלא תעבור הדליקה. רבי יוסי אוסר בכלי חרס חדשים מלאין מים, לפי שאין יכולין לקבל
את האור, והן מתבקעין ומכבין את הדליקה.
גמרא. אמר רב יהודה אמר רב: טלית שאחז בה האור מצד אחד - נותנין עליה מים מצד
אחר, ואם כבתה - כבתה. מיתבי: טלית שאחז בה האור מצד אחד - פושטה ומתכסה
בה, ואם כבתה - כבתה. וכן ספר תורה שאחז בו האור - פושטו וקורא בו, ואם כבה -
כבה!

תלמוד בבלי מסכת שבת דף קכ עמוד ב

- הוא דאמר כרבי שמעון בן ננס. - אימר דאמר רבי שמעון בן ננס - מפני שהוא מחרך,
גרם כיובי מי אמר? - אין, מדקתני סיפא: רבי יוסי אוסר בכלי חרס חדשים מלאים מים
שאינן יכולים לקבל את האור והן מתבקעין ומכבין את הדליקה - מכלל דתנא קמא שרי.
תנו רבנן: נר שעל גבי טבלא - מנער את הטבלא והיא נופלת, ואם כבתה - כבתה. אמרי
דבי רבי ינאי: לא שנו אלא בשוכח, אבל במניח - נעשה בסיס לדבר האסור. תנא: נר
שאחורי הדלת - פותח ונועל כדרכו. ואם כבתה - כבתה. לייט עלה רב. אמר ליה רבינא
לרב אחא בריה דרבא, ואמרי לה רב אחא בריה דרבא לרב אשי: מאי טעמא לייט עלה
רב? אילימא משום דרב סבר לה כרבי יהודה, ותנא קתני לה כרבי שמעון - משום דרב
סבר לה כרבי יהודה, כל דתני כרבי שמעון מילט לייט ליה? - אמר ליה: בהא - אפילו רבי
שמעון מודה, דהא אביי ורבא דאמרי תרוייהו: מודה רבי שמעון בפסיק רישיה ולא ימות.
אמר רב יהודה: פותח אדם דלת כנגד מדורה בשבת. לייט עלה אביי. במאי עסקינן?
אילימא ברוח מצויה - מאי טעמיה דמאן דאסר? אי ברוח שאינה מצויה - מאי טעמא דמאן
דשרי? - לעולם ברוח מצויה, מר סבר: גזרינן, ומר סבר: לא גזרינן.
עושין מחיצה כו'. למימרא דרבנן סברי: גרם כבוי מותר, ורבי יוסי סבר: גרם כבוי אסור,
והא איפכא שמעינן להו! דתניא: עושין מחיצה בכלים ריקנין, ובמלאין שאין דרכן להשתבר.

ואלו מלאין שאין דרכן להשתבר - כלי מתכות. רבי יוסי אומר: אף כלי כפר שיחין וכלי כפר חנניה אין דרכן להשתבר! - וכי תימא: איפוך מתניתין, ורבי יוסי דברייתא - לדבריהם קאמר. ומי מצית אפכת לה? והאמר רבה בר תחליפא משמיה דרב: מאן תנא גרם כבוי אסור - רבי יוסי! - אלא, לעולם לא תיפוך, וברייתא כולה רבי יוסי היא, וחסורי מחסרא והכי קתני: עושין מחיצה בכלים ריקנין, ובמלאים שאין דרכן להשתבר. ואלו הן כלים שאין דרכן להשתבר - כלי מתכות, וכלי כפר שיחין וכלי כפר חנניה נמי אין דרכן להשתבר, שרבי יוסי אומר: אף כלי כפר שיחין וכלי כפר חנניה אין דרכן להשתבר.

ורמי דרבנן אדרבנן, ורמי דרבי יוסי אדרבי יוסי. דתניא: הרי שהיה שם כתוב לו על בשרו - הרי זה לא ירחוץ ולא יסוך ולא יעמוד במקום הטינופת. נזדמנה לו טבילה של מצוה - כורך עליה גמי ויורד וטובל. רבי יוסי אומר: לעולם יורד וטובל כדרכו, ובלבד שלא ישפסף! - שאני התם דאמר קרא ואבדתם את שמם מן המקום ההוא לא תעשון כן לה' אלהיכם, עשייה הוא דאסור, גרמא - שרי. - אי הכי, הכא נמי: כתיב לא תעשה [כל] מלאכה - עשייה הוא דאסור, גרמא שרי! - מתוך שאדם בהול על ממונו - אי שרית ליה אתי לכבויי. - אי הכי - קשיא דרבנן אדרבנן: ומה התם דאדם בהול על ממונו - שרי, הכא לא כל שכן? ותסברא, האי גמי היכי דמי? אי דמיהדק - קא הוי חציצה, אי לא מיהדק - עיילי ביה מיא! - חציצה - תיפוק ליה משום דיו! - בלחה, דתניא: הדם והדיו הדבש והחלב יבשין - חוצצין, לחים - אין חוצצין. מכל מקום קשיא! - אלא אמר רבא בר רב שילא: היינו טעמייהו דרבנן, דקסברי: אסור לעמוד בפני השם ערום. מכלל דרבי יוסי סבר מותר לעמוד בפני השם ערום? - דמנח ידיה עילויה. - לרבנן נמי, דמנח ידיה עילויה! - זימנין דמשתלי, ושקיל ליה. - לרבי יוסי נמי, זימנין דמשתלי ושקיל ליה! אלא: אי דאיכא גמי - הכי נמי, הכא במאי עסקינן - לאהדורי אגמי. רבנן סברי:

תלמוד בבלי מסכת שבת דף קכא עמוד א

טבילה בזמנה לאו מצוה - ומהדרין, ורבי יוסי סבר: טבילה בזמנה מצוה - ולא מהדרין. וסבר רבי יוסי טבילה בזמנה מצוה? והתניא: הזב והזבה המצורע והמצורעת בועל נדה וטמא מת - טבילתן ביום, נדה ויולדת - טבילתן בלילה. בעל קרי טובל והולך כל היום כולו, רבי יוסי אומר: מן המנחה ולמעלה - אינו צריך לטבול! ההיא רבי יוסי ברבי יהודה היא, דאמר: דייה טבילה באחרונה.

תלמוד בבלי מסכת בבא קמא דף נט עמוד ב
מתני'. השולח את הבערה ביד חרש שוטה וקטן - פטור בדיני אדם וחייב בדיני
שמים. שלח ביד פקח - הפקח חייב. אחד הביא את האור ואחד הביא את העצים -
המביא את העצים חייב, אחד הביא את העצים ואחד הביא את האור - המביא את
האור חייב. בא אחר וליבה - המלבה חייב, ליבתה הרוח - כולן פטורין.

תלמוד בבלי מסכת בבא קמא דף ס עמוד א
לבתה הרוח - כולן פטורין. ת"ר: ליבה ולבתה הרוח, אם יש בלביו כדי ללבותה -
חייב, ואם לאו - פטור. אמאי? ליהוי כזורה ורוח מסייעתו! אמר אביי: הכא במאי
עסקינן - כגון שליבה מצד אחד, ולבתו הרוח מצד אחר. רבא אמר: כגון שליבה ברוח
מצויה, ולבתו הרוח שאינה מצויה. ר' זירא אמר: כגון דצמרה צמורי. רב אשי
אמר: כי אמרינן זורה ורוח מסייעתו - ה"מ לענין שבת, דמלאכת מחשבת אסרה
תורה, אבל הכא גרמא בעלמא הוא, וגרמא בנזקין פטור.

רש"י מסכת בבא קמא דף ס עמוד א
ליהוי כזורה - דחייב משום מלאכה בשבת אף על פי שהרוח מסייעתו כשהוא מגביה
התבואה ברכת שקורין פליי"א.
מצד אחר - דלא אהני איהו.
כגון שליבה ברוח מצויה - כשמתחיל ללבות לא היתה הרוח נושבת בחזקה ולא היה
מבעיר בכך ובאתה רוח שאינה מצויה ולבתו דמילתא דלא סליק אדעתא הוא אבל
זורה לענין שבת סגי לה ברוח מצויה ולהכי איכוין.
צמרה צמורי - לשון אישתא צמירתא (שבת דף סז) חמימות כלומר שלא נפח ממש
אלא בנשימה כדרך המחמם בנשימתו את ידיו דאין זה ליבוי כלל.
מלאכת מחשבת - נתקיימה מחשבתו דניחא ליה ברוח מסייעתו.

תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף עז עמוד ב
אמר רב פפא: האי מאן דכפתיה לחבריה ואשקיל עליה בידקא דמיא - גירי דידיה
הוא, ומיחייב. הני מילי - בכח ראשון, אבל בכח שני - גרמא בעלמא הוא. ואמר רב

פפא: זרק צרור למעלה, והלכה לצדדין והרגה - חייב. אמר ליה מר בר רב אשי לרב פפא: מאי טעמא - משום דכחו הוא, אי כחו - תיזיל לעיל! {עח.} - ואי לאו כחו הוא - תיזיל לתחת! אלא: כח כחוש הוא.

רש"י מסכת סנהדרין דף עז עמוד ב
דכפתיה - קשר ידיו ורגליו על שפת הים.
ואשקיל עליה בידקא דמיא - הפנה את מרוצת המים עליו.
גיריה דידיה הוא - הן הן חציו, והרי הוא כזורק בו חץ וכדמפרש ואזיל שהמים באים בכח ראשון עליו מיד, כגון שהניחו סמוך לשפת הים והשפה מדרון.
בכח ראשון - כשפינה להם דרך לצד זה מיד נפלו עליו דהוי כחו.
אבל בכח שני - שהניחו רחוק קצת ולא נפלו המים מיד בצאתו מגדרותיהן עליו, אלא לאחר מכאן הלכו על המקום שהוא שם, גרמא הוא ולא מכחו.
והלכה לצדדין - דרך נפילתה שלא נפלה כנגדו אלא כשהיא חוזרת לארץ היתה מתרחקת לצדדין, אבל אם נפלה נוכחה והרגה - פטור, דלאו כחו הוא אלא היא חוזרת לארץ מאליה. תיזיל לעיל - דהא כלפי מעלה זרקה כנגדו, ולא לצדדין.
רש"י מסכת סנהדרין דף עח עמוד א
אי לאו כחו תיזיל לתחת - תפול מיד כנגדה ולא לצדדין.
אלא כח כחוש הוא - אינו כחו חזק, אלא קצת כחו יש כאן, והאי דלא אזלה לעיל משום שכלה כח חוזק הזריקה והאבן חוזרת לארץ, אבל עדיין הולכת היא ממקצת כחו.

תלמוד בבלי מסכת שבת דף מז עמוד ב
משנה. נותנין כלי תחת הנר לקבל ניצוצות. ולא יתן לתוכו מים - מפני שהוא מכבה. גמרא. ... ולא יתן לתוכו מים מפני שהוא מכבה. לימא תנן סתמא כרבי יוסי, דאמר: גורם לכיבוי - אסור! - ותסברא? אימור דאמר רבי יוסי - בשבת, בערב שבת מי אמר? וכי תימא הכא נמי בשבת - והתניא: נותנין כלי תחת הנר לקבל ניצוצות בשבת - ואין צריך לומר בערב שבת, ולא יתן לתוכו מים מפני שהוא מכבה מערב שבת, ואין צריך לומר בשבת! - אלא אמר רב אשי: אפילו תימא רבנן, שאני הכא - מפני שמקרב את כיבוי.

רש"י מסכת שבת דף מז עמוד ב

כר' יוסי - בכל כתבי הקדש דקתני: עושה מחיצה בכל הכלים, בין מלאין בין ריקנין כדי שלא תעבור הדליקה, ר' יוסי אוסר בכלי חרס חדשים מלאים מים שאין יכולין לקבל האור והן מתבקעים ומכבין את הדליקה.
בערב שבת - כגון זה, שנותן המים מבעוד יום בכלי תחת הנר.
וכי תימא הכא נמי - אין נותנין לתוכו מים בשבת קאמר, ור' יוסי היא.
והתניא - אפילו בערב שבת אסור, ואי לגרם כיבוי מדמית לה - אפילו כר' יוסי לא מיתוקמה, דבערב שבת לא אמר ר' יוסי.
אלא אמר רב אשי - מתניתין אפילו לרבנן, דלא דמי לגרם כיבוי, דהתם כי מטי דליקה לכלים - דליקה הוא דפקע להו, וגרמא בעלמא הוא, אבל זה שנתן המים ממש תחת הנר - מכבה ממש הוא, וגזירה מבעוד יום אטו משחשכה.
שמקרב את כיבוי - זימן כיבוי להדיא, והוה ליה מכבה ממש אי הוה יהיב ליה בשבת.

תלמוד בבלי מסכת ביצה דף כב עמוד א
עולא איקלע לבי רב יהודה, קם שמעיה זקף לה לשרגא. איתיביה רב יהודה לעולא:
הנותן שמן בנר חייב משום מבעיר, והמסתפק ממנו חייב משום מכבה! - אמר ליה:
לאו אדעתאי.

רש"י מסכת ביצה דף כב עמוד א
קם שמעיה - דעולא.
זקף לשרגא - שהיה רוצה שישתלק השמן לאחוריו, ולא ימשך אחר הפתילה, ותכבה.
שרגא - נר של חרס, קרויזו"ל + מנורה + בלעז.
הנותן שמן בנר - בשבת.
המסתפק - הנוטל ממנו ואוכל.
חייב משום מכבה - וכבוי ביום טוב לא אשתרי.
לאו אדעתאי - עשה השמש מה שעשה.

